

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

carita.lallukka@rovaniemi.fi
kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 19.3.2024

Maansiirtoliike Kemppe Oy:n ympäristölupahakemus, Jäkäläkankaan sora-alue, Kolvavaara-Louejärven 1E-luokan pohjavesialue, Rovaniemi

Hakemus

Maansiirtoliike Kemppe Oy hakee ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista lupaa maa-aineksen murskaamiselle Rovaniemen kaupungin Muurolassa sijaitsevalle tilalle Rovaniemen valtionmaa VI RN:o 15:1, kiinteistötunnus 698-893-15-1. Kohde sijaitsee 1-luokan pohjavesialueella ja arvokkaalla harjualueella. Alueella on 1.10.2032 saakka voimassa oleva maa-aineslain (555/1981) mukainen lupa hiekan ja soran ottamiselle (35 000 k-m³, maa-aineslupa, Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta 29.06.2022, 82 §). Ympäristölupaa haetaan voimassa olevaksi maa-ainesluvan mukaisesti. Lisäksi haetaan lupaa aloittaa toiminta ennen lupapäätöksen lainvoimiseksi tuloa (YSL 199 §).

Hakemuksessa todetaan, että nyt haettavalla luvalla murskattava aines on peräisin samalla kiinteistöllä ja samalla pohjavesialueella sijaitsevalta maa-ainestenottoalueelta (Jäkäläkankaan sora-alue). Alue sijaitsee Kolvavaara-Louejärven pohjavesialueella.

Alueelle haetaan ympäristölupaa soran murskaukseen. Hakemuksen mukaan alueelle sijoitettavaa siirrettävää murskauslaitosta käytetään 1–3 kertaa vuodessa ja yhden murskausjakson (tuotantojakson) pituus on kerrallaan noin 1–2 kuukautta. Murskausten välillä laitos siirretään pois. Alueella ei harjoiteta räjäytystyötä. Alueelle varastoidaan murskattuja maa-ainestuotteita ja mursketuotteiden valmistuksen keskimääräiseksi tuotannoksi on arvioitu noin 5 000 t vuodessa ja maksimituotannoksi 10 000 t vuodessa.

Hakemuksen mukaan murskauksen pääasialliset ympäristövaikutukset ovat melu sekä leijuva ja laskeutuva pöly. Näihin voidaan vaikuttaa mm. pintamaa- ja varastokasojen sijoittelulla sekä kastelulla.

Hakemuksessa esitetään, että alueelle rakennetaan siirrettävän murskaamon vuoksi pohjavesiä suojaava tiivis rakenne, joka hyväksytetään ympäristönsuojeluviranomaisella. Murskausaseman suoja-alue toimii myös lyhytaikaisesti koneiden säilytysalueena. Murskauslaitoksen tarvitsema energia tuotetaan aggregaatilla.

15.4.2024

Hakemuksen mukaan alueella ei varastoida polttonesteitä, vaan niitä tuodaan alueelle vain päivittäisen tarpeen verran. Polttoainesäiliöt säilytetään varikkoalueella. Käytettävät polttonestesäiliöt ovat kiinteästi valuma-altaallisia tai kaksoisvaippasäiliöitä, jossa on ylitäytönesto- ja laponestolaitteisto.

Toiminnan tarkkailuksi esitetään työvuorojen alussa tehtävää silmämääräistä koneiden tarkastusta. Pohjaveden tarkkailua suoritetaan voimassa olevan maa-aineslupan mukaisesti yhdestä pohjavesiputkesta, josta otetaan vesinäytteet vuosittain elosyyskuussa sekä mitataan pohjaveden pinnankorkeus neljä kertaa vuodessa.

Kaavatilanne

Hakemuksessa esitetään, että hakemuksen mukainen toiminta sijoittuu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa tärkeälle tai vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueelle.

Lapin ELY-keskus toteaa, että suunniteltu murskausalue sijoittuu lisäksi Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan mukaiselle maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4513). Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin. Pohjavesialueita koskevan kaavamääräyksen mukaan aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden laatu, määrä tai käyttökelpoisuus vedenhankintaan eivät niiden vaikutuksesta heikkene.

Alueella ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa tai asemakaavaa. ELY-keskuksen näkemys on, että suunniteltu hanke ei vaikeuta alueen käyttämistä maakuntakaavassa osoitettuun tarkoitukseen.

Luonnonsuojelu

Lapin ELY-keskus toteaa, että Jäkäläkankaan ottoalueen eteläreunalta on havaittu törmäpääskyn pesimäkolonia kesällä 2022. On mahdollista, että toiminta-alueella tulee esiintymään törmäpääskyjen pesintöjä maa-ainesten oton ja ympäristöluvan alaisen murskauksen aikana myös muualla ottoalueella. Törmäpääskyjen pesäkolonia ja muut mahdolliset törmäpääskyn pesinnät tulee huomioida lupamääräyksissä. Törmäpääsky on luonnonsuojelulailla (9/2023) rauhoitettu (69 §), erittäin uhanalainen ja kiireellisesti suojeltava lintulaji. Törmäpääskyn pesien vahingoittaminen ja pesinnän häiritseminen on kielletty luonnonsuojelulain 70 §:n ja lintudirektiivin nojalla. Pesien vahingoittamiskielto koskee myös kaikkea maa-ainesten ottoa ja siihen liittyviä jälkihoitotoimia (ml. maa-aineslupan mukainen toiminta). Erityisen suurta melua aiheuttavat toimenpiteet tulee ajoittaa törmäpääskyn pesintäajan ulkopuolelle. Törmäpääskyn pesintäaika on 1.5.–31.8. Usein lentokykyiset poikaset palaavat pesälleen yöksi vielä päivän ruokailulta pesinnän loppuvaiheessa. Törmäpääskyn pesintätörmät tulee jättää kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle.

15.4.2024

Säännöllisesti käytössä olevia pesäkolonioita ei saa hävittää myöskään pesimäajan ulkopuolella ilman Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausuntoa siitä, tarvitseeko kolonian tuhoaminen luvan poiketa luonnonsuojelulain rauhoitussäädöksistä eikä ilman poikkeamislupaa, mikäli viranomainen em. lausunnossa niin edellyttää. Mikäli pesimäkolonioiden hävittäminen katsotaan välttämättömäksi, tulee em. lausuntopyyntö lähettää osoitteeseen kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi, ja se kannattaa laittaa ennakkoon hyvissä ajoin (useaa kuukautta) ennen aiottua pesäkoloniatörmän tuhoamista.

Ympäristölupahakemuksen mukaiselta toiminta-alueelta tai sen arvioidulta vaikutusalueelta ei tunneta muita luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, ei liitteen 5 Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuja putkilokasveja, ei liitteen 6 uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja (LajiGis 5.4.2024, Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 5.4.2024).

Pohjavesialue ja arvokas harjualue

Lapin ELY-keskus toteaa, että suunniteltu murskaustoiminta sijoittuu Kolvavaara-Louejärven (12699106) vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E-luokka). Murskaustoiminta sijoittuisi alueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle. Pohjavesialueella on kolme Napapiirin Vesi Oy:n käytössä olevaa pohjavedenottamoita, jotka kaikki sijaitsevat yli kilometrin etäisyydellä suunnitelma-alueesta.

Pohjavesialue sijoittuu Muurolan-Meltosjärven harjujaksoon kuuluvaan harjualueeseen. Pohjavesialueen itäosassa harjuselänne on tasoittunut ja laskee kohti alueen itäkärkeä. Pohjavettä purkautuu itäkärjen lähteistä. Aines on pohjavesialueella yleisesti ottaen karkeaa, mutta joukossa on myös heikommin lajittuneita kerroksia. Pintaosan aines on monin paikoin moreenimaista. Pohjavesialueen keskiosassa on Jäkäläkankaan harjuselänne ja siihen liittyvä harjulaajentuma. Aines on harjun ydinosissa soraa ja pinnalla 0,5–1 m lohkaraita. Länttä kohden harjun lievealueilla on hiedalta vaikuttavaa ainesta. Muodostuman pohjataso laskee lännestä itään. Muodostumaan virtaa pohjavettä myös ympäröiviltä alueilta. Pohjavesialueella on harjoitettu maa-ainesten ottamista varsinkin alueen länsi- ja itäpäissä.

Pohjavesialueelle sijoittuu useita luonnontilaisia lähteitä. Pohjavesivaikutteisuutta ilmentää lähteiden lajisto, johon kuuluu mm. erilaisia lehväsamalia (esim. lähdelehväsamal) ja suokeltto. Luonnontilaiset lähteet edustavat uuden pohjavesiluokan E mukaista pohjavedestä suoraan riippuvaista pintavesi- tai maaekosysteemiä.

15.4.2024

Suunniteltu murskaustoiminta sijoittuu lisäksi Kolvavaara-Louejärven arvokkaalle harjualueelle. Harjualueen raja-alue on tarkistettu Lapin Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeen (Poski) 1. vaiheen yhteydessä (2015). Inventoinnin mukaan alueella on maisemakuvallisia arvoja sekä geologisia ja biologisia luonnonesiintymiä.

Sovellettava lainsäädäntö

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvillääolovelvollisuus*).

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä.

Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä säädetään yleisestä luvanvaraisuudesta. Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 7c ja 7e mukaan muun muassa kivenlouhimolle, kiinteälle tai siirrettävälle murskaimelle tulee hakea ympäristölupaa, mikäli toiminta-aika on yhteensä vähintään 50 vuorokautta.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset mm. päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä sekä toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimenpiteistä.

Ympäristönsuojelulain 66 §:n mukaan luvanvaraisen toiminnan harjoittajan on huolehdittava maaperään ja pohjaveteen kohdistuvien päästöjen ehkäisemiseksi toteutettujen toimien, kuten rakenteiden säännöllisestä ylläpidosta, huollosta ja tarkastuksista.

Ympäristönsuojelulain 87 §:n mukaan ympäristöluvan myöntämistä koskeva päätös määrätään olemaan voimassa toistaiseksi. Se voidaan kuitenkin määrätä olemaan voimassa määräajan toiminnanharjoittajan hakemuksesta tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, siinä käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy. Määräaikainen ympäristölupa raukeaa määräajan päättyessä, jollei lupapäätöksessä ole toisin määrätty. Lisäksi lain 47 a §:ssä tarkoitetun maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisen yhteisluvan voimassaoloajasta säädetään maa-aineslain 10 §:ssä.

Maa-aineslain 10 §:n mukaan lupa aineiden ottamiseen myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään kymmeneksi vuodeksi. Maa-aineslain 4 a §:ssä tarkoitetun maa-

15.4.2024

aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisen yhteisen luvan voimassaoloon sovelletaan, mitä tässä pykälässä (MAL 10 §) säädetään luvan voimassaolosta.

Kiven louhinnan ja murskauksen suojaetäisyyksistä häiriintyviin kohteisiin sekä mm. toiminnan aiheuttamista melu- ja pölypäästöistä säännellään valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (ns. Muraus-asetus, 800/2010).

Edellytykset murskaustoiminnalle

Suunniteltu murskaustoiminta sijoittuu Kolvavaara-Louejärven vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle ja pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle sekä arvokkaalle harjualueelle. Alueella on vuoteen 2032 saakka voimassa oleva lupa maainesten ottamiseksi.

Lapin ELY-keskus on 26.10.2022 antanut alueelle suunnitellusta murskaustoiminnasta ennakkolausunnon (LAPELY/2415/2017), jossa esitetään murskaustoiminnan järjestämisen peruseriaatteen pohjavesialueella ja toiminnan tarkkailun järjestäminen. Lausunnossa esitetyt toiminnan järjestämisen periaatteet ovat edelleen samat.

ELY-keskus myös katsoo edelleen, että pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta, kuten murskaustoiminta, tulisi aina ensisijaisesti sijoittaa pohjavesialueen ulkopuolelle ja alueelle, jossa maaperä on tiivis. ELY-keskus lisäksi muistuttaa, että ympäristönsuojelulain mukainen pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) on ehdoton, eikä esimerkiksi suoja-altaaseen kertyviä vesiä voi pohjavesialueella imeyttää maaperään.

Mikäli muualle sijoittaminen ei ole mahdollista, tulee murskaustoimintaa suunniteltaessa kiinnittää erityistä huomiota pohjaveden suojaustoimenpiteisiin, sillä alue sijaitsee pohjavesialueen muodostumisalueella ja hakemuksen perusteella alueen maaperä on hyvin vettä johtavaa (hiekkaa ja soraa). ELY-keskus katsoo, että toteutettavien suojausrakenteiden tulee olla vähintään hakemuksessa esitetyn kaltaiset.

ELY-keskus katsoo edelleen, että alueelle suunniteltu murskaustoiminta edellyttää toiminnan pohjavesivaikutusten tarkkailua (YSL 6 §, 52 § ja 66 §) ottoalueella sijaitsevasta havaintoputkesta.

Ympäristölupahakemuksessa on esitetty alueelle rakennettavan uuden pohjavesiputken alustava sijainti. ELY-keskus katsoo, että esitetty putki tulee asentaa alueelle ja siitä tulee toteuttaa tarkkailua vähintään ELY-keskuksen aiemmassa lausunnossa esitetyllä tavalla (pinnantasot vähintään neljä (4) kertaa vuodessa ja laatu kerran vuodessa kesäheinäkuussa).

Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee huolehtia siitä, että alueella sijaitsevien tai alueelle asennettavien havaintoputkien putkikortit on toimitettu Lapin ELY-keskukselle havaintopaikan tallennusta varten, jotta määritykset tekevä laboratorio voi toimittaa tarkkailutulokset myös suoraan pohjavesitietojärjestelmään (Pisara/Povet).

15.4.2024

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että laboratorio vie tulokset pohjavesitietojärjestelmään.

Johtopäätökset

Lapin ELY-keskus toteaa, että mikäli alueelle myönnetään ympäristönsuojelulain mukainen lupa murskaustoiminnalle, luvan voimassaoloajan tulee olla yhteneväinen toimintaan kiinteästi liittyvän, voimassa olevan maa-ainesluvan kanssa (YSL 87 §, MAL 10 §).

ELY-keskus edellyttää, että pohjaveteen ja maaperään kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseksi alueelle rakennetaan suoja-alue, ja korostaa, että murskaustoiminta ei missään tilanteessa saa vaarantaa alueella toteutettavaa talousvedenhankintaa. Suojaukseen liittyvät rakenteet on esitettävä valvovalle viranomaiselle ennen käyttöönottoa, ja valvovan viranomaisen on hyväksyttävä niiden käyttöönotto.

ELY-keskus muistuttaa, että pohjavesialueella voidaan murskata vain samalta pohjavesialueelta peräisin olevaa kiviainesta. Muualta tuotua ainesta ei pohjavesialueella saa varastoida tai murskata.

Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että kaiken alueella suoritettavan toiminnan järjestämisessä tulee huomioida törmäpääskyjen mahdollinen pesintä alueella, ja että mm. erityisen suurta melua aiheuttavat toimenpiteet tulee ajoittaa törmäpääskyn pesintäajan (1.5.–31.8.) ulkopuolelle.

ELY-keskus muistuttaa lopuksi, että vaikka etukäteen arvioiden pinta- tai pohjavesiin kohdistuvia haittoja ei tulisikaan, on toiminnanharjoittaja vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle. Lupapäätökseen tulee merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Piippa Wäli (luonto).

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Tämä asiakirja LAPELY/1567/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/1567/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 15.04.2024 12:39

Ratkaisija Ruokanen Leena 15.04.2024 12:39

Maansiirtoliike Kemppe Oy:n ympäristölupahakemus Jäkäläkangas, Rovaniemi

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta pyytää terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa Maansiirtoliike Kemppe Oy:n ympäristölupahakemuksesta. Lausuntoa pyydetään 19.4.2024 mennessä.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta vastaa kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisen tehtävistä. Ympäristölautakunnan päätösvaltaan kuuluvissa ympäristölupa-asioissa terveydensuojeluviranomaisen lausunnon lupaviranomaiselle antaa terveystarkastajan johtaja (Ympäristölautakunta 25.5.2011 § 92).

Taustaa

Maansiirtoliike Kemppe Oy hakee ympäristölupaa Rovaniemen Muurolaan tilalle Rovaniemen valtionmaa VI RN:o 698-893-15-1 (Jäkäläkankaan sora-alue). Hakijalla on alueelle voimassa oleva maa-aineslupa 1.10.2032 saakka. Nyt haetaan ympäristölupaa Jäkäläkankaan sora-alueelta otettavan maa-aineksen murskaukseen samalla ajanjaksolla. Toiminta kattaa maa-aineksen murskauksen ja tuotteiden väliaikaisen varastoinnin sekä kuljetukset.

Ottamisalue sijoittuu vedenhankintaa varten tärkeälle 1E -pohjavesialueelle Kolvavaara-Louejärvi (12699106). Hakemuksessa on esitetty toimenpiteet pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Melua ja pölyä syntyy maa-aineksen kaivamisesta, murskauksesta, siirroista sekä valmiiden tuotteiden lastauksesta ja kuljetuksista. Hankealuetta ympäröivät alueet ovat metsätalouskäytössä. Lähin asutus sijaitsee hankealueelta itään Aavasaksantien varressa n. 0,9 km:n etäisyydellä alueesta. Hakemuksessa on esitetty toimenpiteet pöly- ja meluhaittojen vähentämiseksi.

Maa-ainesten (sora) murskaustoiminta alueella on toteutetaan tuotantopakkeina, joita arvioidaan olevan 1-3 kertaa vuodessa. Tuotantopakkeen pituus on kerrallaan noin 1-2 kuukautta. Toiminta-ajat tuotantopakkeen aikana ovat seuraavasti:

- rikotus ma-pe, klo 8-18
- murskaaminen ma-pe, klo 7-22
- valmiin murskeen kuormaus ja kuljetus ympärivuotisesti ma-pe, klo 6-22

Lausunto

Terveysvalvonnan johtaja esittää kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausuntona seuraavaa:

Hakemuksen mukainen toiminta sijoittuu vedenhankintaa varten tärkeälle 1E-luokan pohjavesialueelle Kolvavaara-Louejärvi (12699106). Pohjavesialueelta toimitetaan talousvesi Pisa-Leive -vedenjakelualueelle ja merkittävä osa Muurolan vedenjakelualueen talousvedestä.

Jos hakemuksen mukainen lupa tästä huolimatta päätetään myöntää, tulee talousvedenhankintaan liittyvä riski huomioida lupaehdoissa ja -määräyksissä. Toimintaa on harjoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu haittaa talousvesikäyttöön otettavan veden määrään tai laatuun.

Kaikissa toiminnoissa on lisäksi huolehdittava, ettei toiminnasta aiheudu pöly- tai meluhaittaa haittaa lähimpiin häiriintyviin kohteisiin. Toiminnasta aiheutuva sisämelutaso lähimmissä asuinhuoneistoissa ja muissa oleskelutiloissa ei saa ylittää LAeq päiväohjearvoa (klo 7-22) 35 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 30 dB (STMa 545/2015, § 11-13).

Sini-Sisko Kilpeläinen
terveysvalvonnan johtaja
sini-sisko.kilpelainen@rovaniemi.fi

Lisätietoja antaa:
Päivi Rata-Romakkaniemi
terveystarkastaja
paivi.rata-romakkaniemi@rovaniemi.fi